

Slovenski dom

Štev. 206

V Ljubljani, torek 10. septembra 1940

Leto V

Določila pogodbe o vrnitvi Južne Dobrudže Bolgarije

Bolgarija bo dobila 7725 kv km ozemlja, bodoča meja je končna, prebivalstvo bo izmenjano v 3 mesecih, zasedba se bo začela 20. septembra

Bukarešta, 10. septembra. m. Včeraj je bilo v Bukarešti objavljeno besedilo sporazuma, ki sta ga Romunija in Bolgarija podpisali v Crajevi o vrnitvi Južne Dobrudže Bolgariji. Skupno bo dobila Bolgarija 7725 kvadratnih kilometrov ozemlja s 416.000 prebivalci. Obe državi izjavljata, da bo ta rešitev meje med njima dokončna in da ne bosta nikoli več druga drugo postavljali ozemeljskih zahtev. Sporazum tudi določa, da bodo v treh mesecih izmenjali prebivalstvo. Romunija bo poslala Bolgarije iz Severne Dobrudže domov, hkratu pa bo prevzela vse Romune iz Južne Dobrudže. Posebna mešana komisija s sedežem v Gjurgeju bo nadzirala izvajanje določil pogodbe. Če bi se člani te komisije ne mogli zrediti v katerem od vprašanj, bosta stvar uredili obe prizadeti vladi na diplomatski način. Če bi se pa tudi na ta način ne doseglo soglasje, bosta izbrali obe vladi po enega razsodnika, ki si bosta izvolila predsednika. Če bi pa tudi v tem primeru ne bilo soglasja, bosta Romunija in Bolgarija sporazumno izvolili tretjo silo, ki bo rešila sporno vprašanje.

Zasedba Južne Dobrudže bo izpeljana v štirih delih, in sicer od 20. septembra od 9 zjutraj pa do 30. septembra do 18. Romunija se zavezuje, da bo v dobrem stanju izročila vse ustanove in naprave, zlasti pa bo neposredno vrnila katastrske mape in arhive, ki se tičejo Južne Dobrudže. Katastrske načrte, ki so v Bukarešti bo Romunija vrnila Bolgariji v kopiji. Posebna mešana komisija bo nadzorovala izpraznjevanje krajev po romunskih četah in zasedanje po bolgarskih četah. Kar se pa tiče finančnih vprašanj, ki so najbolj zavlekla pogajanja, pa je bilo končno sklenjeno, da nobena država ne bo ničesar zahtevala, pač pa bo Bolgarija plačala okroglo vsoto 1 milijardo romunskih lejev in sicer v dveh obrokih 15. januarja prihodnjega leta in 15. januarja 1942.

Prva uradna pogajanja med nemško in francosko vlado v Parizu

Podpredsednik francoske vlade Laval je štiri dni razpravljal z nemškimi zastopniki o obnovitvi odnošajev med obema državama

Vichy, 10. septembra. o. Pred nekaj dnevi je bilo izdano kratko uradno poročilo, da je podpredsednik francoske vlade Laval bil štiri dni v Parizu in da je tam imel posvete z zastopniki nemške vlade.

To je bil od začetka vojne prvi uradni stik francoske vlade z nemškimi voditelji. O vsebini Lavalovih posvetov v Parizu ni uradno nič znanega, pač pa prinaša francosko časopisje v nezasedenem delu očitno iz uradnega vira podatke, čemu so veljali delavci posvete z nemškimi uradnimi zastopniki.

Po teh podatkih je bil glavni namen razgovorov postavitev novega dobrega razmerja med Nemčijo in Francijo po rešitvi vseh trenutnih važnih vprašanj. Ta vprašanja so: vrnitev beguncev, vojni ujetniki, obnove prometnih sredstev v zasedeni Franciji, uvedba rednega prometa med zasedenimi in nezasedenimi delovi, preskrba Francije s premožem in živežem, začetek trgovske izmenjave med Nemčijo in Francijo in pa vprašanje vojne odškodnine, ki jo bo Nemčija od Francije nedvomno zahtevala.

Nov angleški napad na Berlin in Hamburg

Angleške grožnje zaradi nemških napadov na London

Berlin, 10. septembra. o. United Press poroča: Sredi angleške letala spet bombardirala Berlin, Bremerhafen in mesta v zasedeni Franciji. Kakor pravijo nemška poročila, poročajo, da so bili najhujši napadi na severni del Berlina. V mestih zasedene Francije pa so letala povzročila ogromne požare, katere je bilo videti na več milj daleč. Pravijo, da je bil to eden največjih napadov na francosko ozemlje, kar jih je doslej Anglija izvedla. Hamburg so angleška letala bombardirala nad tri ure.

Berlin, 10. septembra. AA. (DNB.) V noči od 9. na 10. septembra so poskušala angleška letala izvesti napad na mesto Wereremünde. Samo nekaterim letalom se je posreželo prebiti se skozi zaščite. Učinek protiletalskih baterij je bilo zelo

Novi politični ukrepi v Romuniji:

Popolna naslovitev Romunije na Nemčijo in Italijo

Ostri ukrepi nove vlade za obračun s prejšnjim romunskim političnim vodstvom

Bukarešta, 10. septembra. Stefani: Vodja romunske »Zelezne garde« Horia Sima je izjavil italijanskim in nemškim častnikarjem, da je današnja romunska vladavina prehod k vladi Zeleznice garde. Narodna ideja bo nad vsem ter se bo v tem smislu gibalo tvorino in duhovno življenje Romunije. Svobodno zidarstvo in Zidje bodo morali izginiti. V zunanji politiki pozna Zelezna garda samo eno smer, to je smer Italije in Nemčije. Zmaga Zeleznice garde pomeni navzočnost Italije in Nemčije na ustju Donave. Vpliv Anglije je na jugovzhodu Evrope izločen. Romunija želi uvesti bratske odnošaje z Italijo Mussolinija in Nemčijo Adolfa Hitlerja na skupnih vzorih

Sofija, 10. septembra. o. Bolgarska zbornica bo v kratkem sklicana na izredno zasedanje ter bo razpravljala o več nujnih predlogih, ki jih je pripravila vlada. Na izrednem zasedanju bo soprobnost potrdilo tudi pogodbo, sklenjeno med Bolgarijo in Romunijo v Crajevi o vrnitvi južne Dobrudže. Ta odobritev je potrebna, ker določa romunsko-bolgarska pogodba, da mora Bolgarija plačati Romuniji 450 milijonov lejev. Bolgarsko-romunska pogodba o vrnitvi južne Dobrudže bo odobrena z ukazi bolgarskega in romunskega kralja. Izmenjava odobritvenih listin bo v Bukarešti. Sama pogodba že določa 16. t. m. kot dan odobritve, vendar pa je verjetno, da bo to izvedeno že prej, da bi vojaške in druge komisije lahko takoj začele zasedati po

Drugi deveturni napad nemških letal na London

Po angleških vestoh je bilo pri njem zbitih 52 nemških in 13 angleških letal

Berlin, 10. septembra. AA. (DNB.) Napadi, ki so bili izvedeni včeraj na Anglijo, so bili zelo uspešni. Napadi so bili v predledkih od 30-40 minut. Napadov se je udeležilo čez 3000 letal, ki so skovala železen obroč na pristaniščem in industrijskimi naparavim severno in zapadno od Temze. Nastala je vrsta požarov ter so se širili nad ustjem Temze gosti oblaki dima. Napadi so bili z jugovzhoda, juga in jugozahoda. Bombardirani so bili še nekateri kraji, med njimi Canterbury in nekatera mesta v grofiji Kent. V borbah nad Lon-

določbah uradne pogodbe. Takoj po odobritvi bo komisija na kraju samem določila novo mejo med Bolgarijo in Romunijo ter način, kako bo bolgarska vojska zasedla južno Dobrudžo.

Sinoči je bila konferenca bolgarskih ministrov na kateri je bilo sklenjeno ustanoviti komisijo, ki bo prevzela južno Dobrudžo. Na čelu komisije bo general Sinkov. Komisija bo zasedala od 15. septembra dalje v Dobriču. Ustanovljeni sta tudi dve podkomisiji. Romunske čete bodo zapustile južno Dobrudžo 20. septembra in istega dne bodo vkorakale tudi že bolgarske čete. Na bolgarski narodni praznik 3. oktobra bo v Dobriču velika parada čet. Bolgarski Rdeči križ bo ustanovil za časa zasedbe posebne postaje v južni Dobrudži.

domom in grofijo Kent je bilo zbitih čez 40 angleških letal, 15 nemških letal se ni vrnilo v svoja oporišča. Napadi so se nadaljevali tudi ponoči ter so bili naperjeni v glavnem proti Londonu.

London, 10. septembra. o. Sinočni letalski napad na London je trajal devet ur. Angleško letalsko ministrstvo je izdalo o njem naslednje poročilo:

Zaradi velikih izgub, ki so jih prizadejali naši lovci nemškim zračnim silam in katere so pri sinočnih napadih večkrat zavrtili, so nemška letala zmetala največ bomb na tiste kraje, kjer ni bilo nikakršnih vojaških naprav. Poročila, ki so prispela ponoči navajajo, da so bombe padale na mesta brez kakega načrta. Tako so bombe povzročile v mestu več požarov v bližini katedrale svetega Pavla in Cuildhalla. Nemška letala so napadla dvakrat neko porodnišnico, kjer so bombe povzročile večje število smrtnih žrtev. Bombe so padale tudi na zavetišče za onemogel in na delavske hiše v zahodnem Londonu, kjer so povzročile velike požare. Tudi na zahodu in severu Londona so nemška letala vrgla večje število bomb. V ostalem delu Anglije niso bili napadi tako močni, pač pa so bili močnejši v severovzhodni Angliji in na jugozahodnem delu. Povzročili so manjšo škodo, smrtnih žrtev ni bilo. Od sinočnjega napada število smrtnih žrtev še ni znano. Pri nedeljskem napadu je bilo 286 mrtvih in okoli 1400 hudo ranjenih. Kolikor je doslej ugotovljeno, je bilo sestreljenih 52 sovaržnih letal, od teh so jih lovci sestrelili 49, tri pa protiletalske baterije. Trojica naših pilotov, za katere smo doslej mislili, da so padli, je ostala živa. Pogrešajo 13 angleških lovskih letal.

Snoči ob mraku so angleška letala letela nad francosko balo, kjer imajo Nemci postavljene topove. Angleška letala so izvedla uspešne napade na luke ob Rokavu.

London, 10. septembra. o. Letalsko ministrstvo je izdalo seznam mrtvih letalcev, na katerem je 332 častnikov in mož. Med temi je 27 ujetnikov.

Jugoslovanski padalci nastopajo

Izredno zanimive vaje naše vojske z najmodernejšim orožjem

Belgrad, 10. sept. m. Na Torlaku v belgrajski okolici so bile včeraj dopoldne štiri in pol urne vaje vojaštva donavske divizije oblasti z vsem najmodernejšim napadalnim in obrambnim orožjem. Vajam, ki jih je vodil poveljnik donavske divizijske oblasti, divizijski general Milutin Nikolič, so prisostvovali vojni minister armadni general Milan Nedič, pomočnik inspektorja vojaške sile general Bogoljub Ilić, generaliteta, aktivni in rezervni častniki i. dr. Napad vojaštva je bil izveden približno po sistemu napadov nemške vojske v sedanjih vojni na Poljskem, v Belgiji, na Holandskem in v Franciji. Pri teh vajah je naša vojska uporabila vse vrste modernega orožja za napad in obrambo. Poleg pehote so nastopili motorizirani oddelki, protiletalski topovi in strojnica, tanki od najlažjih do najtežjih, motociklisti itd. V izredno močnih eskadrh je nastopilo tudi letalstvo od lovcev do najtežjih bombnikov, ki so

Vesti 10. septembra

Danes je tri mesece, kar je Italija stopila v vojno proti Franciji in Angliji. Italijanski listi podarjajo, da je vstop Italije v vojno ravno tako pomemben kakor vojna Nemčije proti Angliji. Italija je s tem začela angleško svetovno cesarstvo, ograja angleško pot v Indijo, Egipt, obvladuje Sredozemsko morje, Angleži pa se morajo umakniti, italijanske podmornice onemogočajo angleško plovo tudi okoli Afrike.

Največjo skupino ladij z vojaškimi ojačenji vseh vrst so te dni pripeljali Angleži v Egipt čez Sredozemsko morje in po Indijskem oceanu. Med ojačenji je več tisoč letalcev in mnogo najmodernejšega materiala za angleško vojsko v Egiptu. Niti na Sredozemskem morju, niti na poti iz Indije niso bile angleške ladje nikjer nadlegovane od nemških ali italijanskih podmornic ter vojnih ladij, pravi angleško uradno poročilo.

Včerašnje južnoafriško vojno poročilo pravi, da je neki angleški odelek vdrl blizu Rudolfovega jezera 30 km daleč na abesinsko ozemlje ter osvojil po hudem boju neko obmejno utrdbo.

Včerašnje uradno poročila italijanskega vojnega poveljstva pravi, da so italijanska letala ponoči napadla Aleksandrijo ter povzročila požare v petrolejskih skladiščih in škodo v pristanišču. Napadla so tudi Port Said, Port Sudan in druge kraje. Angleži pa so po tem poročilu bombardirali Mogadiscio, Massauo in Berbero, a so povročili le majhno škodo.

Francoska vlada je odpravila diplomatska zastopstva pri vladah tistih držav, ki jih je zasedla nemška vojska.

Bivši vrhovni poveljnik francoske vojske general Weygand si je pri letalski nesreči predvčerajšnjem zlomil dve rebri, zaradi česar ne bo mogel takoj nastopiti novega službenega mesta v Afriki.

Romunska vlada je spremenila imena vsem polkom ter vojnimi edinicam, ki so se dozdaj imenovali po bivšem kralju Karolu.

Nova romunska vlada zasedla vse premoženje bivšega kralja Karola, nepremičnine in razne vrednostne papirje ter njegove deleže pri romunski petrolejski industriji.

Tri italijanske prevozne ladje z vojaštvom in živežem sta potopili dve angleški podmornici na Sredozemskem morju, pravi angleško uradno poročilo.

Zena bivšega romunskega kralja Karola, Helena, ki so ji zdaj dali naslov kraljice-matere, je iz Dresdna dopotovala v Florenco, kjer bo ostala nekaj dni, potem se bo na najbrž vrnila v Romunijo, kjer ni smela bivati vsa leta, kar je vladal kralj Karol.

Obnoveitev bivših strank v Romuniji

Bukarešta, 10. sept. m. Narodna kmečka stranka pod vodstvom dr. Julija Maniuja in liberalna stranka pod vodstvom Georga Bratianua sta začeli po novih določilih, ki dovoljujejo delovanje starih strank, spet z rednim delom.

Komunistične demonstracije v Belgradu

Belgrad, 10. sept. j. Uprava mesta Belgrada je snoči izdala tole uradno sporočilo:

Včeraj popoldne je skupina komunistov, delavcev in študentov poskušala imeti protizakonito in oblastem neprijavljeno zborovanje v Košutnjaku. Na poziv zastopnikov oblasti, naj se razidejo, so komunisti odgovorili s streljanjem. Tako je prišlo do posredovanja organov oblasti in so bili pri tej priki ranjeni en orožniški častnik in štirje orožniki, iz vrst demonstrantov pa sta bili dve osebi ubiti, tri pa ranjene. Red je bil uveden, preiskava je v teku.

petih letih, državne železnice pa bodo morale dati račune o vseh naročilih in dobavah v zadnjih osmih letih. Odpravljani so posebni vlaki za ministre in omejeno število posebnih vagonov za visoke dostojanstvenike.

Poseben odbor sodnikov in pravnih profesorjev bo izvedel revizijo vseh političnih razprav proti nasprotnikom bivših vlad v zadnjih osmih letih. Vsi sodniki, ki so v teh razpravah sodili po naročilu ter pristransko, bodo kaznovani. Ravno tako bodo kaznovani vsi, ki so sodelovali pri znanih pobijanjih članov Zeleznice garde, zlasti njenega voditelja Codreana.

Vlada je ukazala, naj se izpuste na svobodo vse osebe, ki so bile v zadnjih tednih bivšega režima poslane v koncentracijska taborišča pod obtožbo, da so širile vznemirljive vesti.

Za romunsko vojsko, ki je doslej imela nad sto različnih pisanih uniform, je odslej uvedena enotna uniforma sivozelene barve. Mladinska organizacija prejšnje vlade »Straža carej« je razpuščena. Odpravljene so vse uniforme bivše državne politične stranke.

Prošnja maršala Petaina za ameriško pomoč

Vichy, 10. septembra. m. Novi francoski veleposlanik, ki je odpotoval v Washington, nosi s seboj tudi posebno poslanico maršala Petaina, naslovljeno na Roosevelta, v kateri pravi maršal, da grozi Evropi za zimo velika lakota in da je 200 milijonov Evropecev odvisnih od žita in živil, ki jih bodo ali ne bodo poslale Združene ameriške države v Evropo. Petain prosi Roosevelta, naj zastavi ves svoj vpliv, da bi se angleška blokada olajšala in da bi Amerika dovažala živila v Evropo. Hkratu prosi maršal predsednika Združenih držav, naj se zaveže za to, da bi se sklenil mir.

Peti predel romunske Transilvanije zaseden

BUkarešta, 10. septembra. Rador: Uradno sporočilo dne 9. septembra pravi, da je bil izpraznjen v Transilvaniji tudi peti predel po določenem načrtu. Zasedba po madžarskih četah je potekla mirno, v ređu in brez spopadov.

Skrivnostni Orient, z vsem svojim nepopisnim čarom in s svojim peklom v francoskem filmu izredno aktualne, napete in zanimive vsebine.

BAR JUGA

Bar du Sud

CHARLES VANEL, DOLLY DAVIS, Tanja Fedor, Jea Galland KINO MATICA, tel. 22-41

Predstave danes ob 16., 19. in 21. uri

Za elektrifikacijo slovenjebistriške okolice

Slov. Bistrica, 9. septembra.

Kakor mesto, tako je tudi slovenjebistriška okolica po svetovni vojni zelo napredovala. Na gradbenem, gospodarskem in socialnem polju so bili zabeleženi veliki uspehi. Mirno lahko trdimo, da je danes mestna okolica v vseh ozirih tako tesno povezana z mestom, da bi — kakor pravijo stari ljudje — že drug brez drugega živeti ne mogla.

Da bi mesto samo moglo čim boljše napredovati, je potrebno, da napreduje tudi okolica. Trdno gospodarsko stojišče okolice bo najbolje jamstvo za procvetajočo Slov. Bistrico. Zato bi elektrifikacija okoliških vasi, za katero se že dolgo zavzemajo nekateri ljudje, pomenila ogromen gospodarski napredek, ki bi zajel naslednje kraje: Zg. Bistrico, industrijski kraj s tovarno, mnogimi lesnimi podjetji in velikim številom kmečkih gospodarstev; Kovačev vas in Ritonj in v vinogradniškem gospodarstvu; Ilovitše Devino; vasi Senovec, Novo vas, Sp. Novo vas, verjetno bi se pridružili še Črešnjavec, Zatoš in Sp. Ložnica. Mreža električne napeljave bi torej bila zelo velika in rentabilna.

Ker je večina ljudi v omenjenih krajih elektrifikaciji naklonjena, tudi finančna plat ne bo povzročila velikih težav. Razsvetljava bi se mogla doseči v dobrem letu intenzivnega dela, v manjšem obsegu, popolnoma pa bi slovenjebistriška okolica lahko bila elektrificirana že čez poldrugo leto. Upamo, da bo hotenje gotovih, v tem oziru pravilno in dalekosežno mislečih ljudi prodrljo povsod in da bo tako modernizirana Slovenska Bistrica z okolico mnogo doprinesla k gospodarskemu in kulturnemu dvigu Slovenije.

Komu od obiskovalcev veleseljma se je nasmehnila sreča

Ljubljana, 10. septembra.

zrep je naklonil srečo sledečim obiskovalcem veleseljma:

- St. 20.578: Breclenik Angela, Ljubljana VII. Celovška c. 95, brezplačna vožnja s parnikom od Sušaka do Kotorja in nazaj, I. razred, darilo Jadranske plovitbe d. d., Sušak. — St. 51.981: Fincinger Fani, Perovo 41, Kamnik; 4dnevno brezplačno bivanje v Splitu, hotel Ambasador; darilo hotela Ambasador, Split. — St. 20.464: Lovrenčak Julija, Malgajeva ul. 8, Ljubljana; petdnevno brezplačno stanovanje v kopalnici Palič, Park hotel; darilo Mestnega poglavarstva Subotica. — St. 68.850: Kastelic Janez, Ljubljana, III. drž. realna gimnazija; 7dnevno brezplačno stanovanje v zdravilišču Sutinsko; darilo ravnateljstva Termalnega kopalnišča Sutinsko. — St. 12.123: Dobrila Edi, Lesce-Bled; 20dnevno brezplačno zdravljenje, t. j. stanovanje, kopeli (brez hrane), v zdravilišču Dobrna pri Celju; darilo zdravilišča Dobrna pri Celju. — St. 55.775: Franjo Herman, Seničevo 6, Krčevina pri Mariboru; 20dnevno bivanje brez hrane v Banji Ildizi, Hotel Srbija, darilo banke uprave Drinske banovine, Sarajevo. — St. 55.249: Klobučar Alojzija, Središče ob Dravi; 20dnevno bivanje brez hrane v Banji Kobiljaci, Hotel Dalmacija; darilo banke uprave Drinske banovine, Sarajevo. — St. 65.881: Smrekar Karol, Ljubljana, Kamniška 20; tridnevno brezplačno bivanje v Logarski dolini, gostilna Logar; darilo gosp. Franca Logarja, Logarska dolina. — St. 19.552: Kostanjevec Meta, Ljubljana, Miklošičeva 54/III.; pol ducata izbranih kravat; darilo tvrdke Trinom, Ljubljana. — St. 52.619: Martinc Franc, Lavrica 11 pri Ljubljani; zaboj z 12 buteljškami izbranega vina; darilo tvrdke Bruno Moser, Zemun, Moserova 1. — St. 55.198: Potočnik Pavla, Ljubljana, Groharjeva c. 2; petdnevno brezplačno bivanje v Logarski dolini, hotel Plesnik; darilo uprave hotela Plesnik, Logarska dolina. — St. 40.049: Semolič Ana, Ljubljana, Bolgarska ulica; 5dnevni brezplačni počitek v Rogoški Slatini; darilo uprave zdravilišča Rogoška Slatina. — St. 24.585: Šuštar Pavla, Ljubljana VII, Borutova ul. 9; 8dnevno brezplačno bivanje v kopalnišču Krapinske toplice; darilo ravn. Krapin, toplic. — St. 28.598: Terglav Marija, Ljubljana, Fignerjeva ul. 17/1.; brezplačna vožnja s parnikom od Sušaka do Kotorja in nazaj, I. razred; darilo Dubrovačke plovitbe, Dubrovnik. — St. 42.845: Kaplan Fr., Ljubljana, Breg 8; zaboj rogaške slatine; darilo zdravilišča Rogoška Slatina. — St. 14.268: Novak Henrik, tekst. tehn. Smartno ob Paki; zaboj rogaške slatine; darilo zdravilišča Rogoška Slatina. — St. 58.506: Tenente Angelo, Tezno-Maribor; pol ducata izbranih kravat; darilo tv. Trinom, Ljubljana, Miklošičeva 15. — St. 54.699: Dobrin A., Apihova 28, Ljubljana; zaboj s 50 stekl. piva; darilo piv. Union, Ljubljana. — St. 58.090: Ogrič Viktorija, Zagreb, Krešimirov trg 15/IV.; 12 steklenic vinjaka od tv. Alko, Ljubljana, Gosposvetska cesta 15. — St. 67.021: Vrhovnik Ivanka, Smartno ob Savi, p. Moste-Ljubljana; 12 steklenic vinjaka od tv. Alko, Ljubljana. — St. 27.016: Samuda Viktor, Ljubljana, Celovška 50; 12 stekl. vinjaka od tv. Alko, Ljubljana. — St. 16.448: Kališnik

- Marija, Zduše 15, p. Kamnik; zapestna ura od tv. I. Suttner, Ljubljana. — St. 18.296: Grintal Ivanka, Ljubljana VII, Kneza Kocelja 4; zapestna ura od tv. Suttner, Ljubljana. — St. 15.516: Rems Vida, Laško 44 pri Celju; zapestna ura od tv. Suttner, Ljubljana. — St. 12.974: Puhar Aci, dijak, Kranj, Puharjeva 5; otroški voziček od tv. F. Batjel, Ljubljana. — St. 14.482: Gogala Marjan, Plavški rovt 2, Jesenice; vrtna garnitura od tv. Remec Co., Duplica pri Kamniku. — St. 52.900: Kvas Martin, Retje 65 pri Trbovljah; brzoparilnik od tv. Ciril Podražaj, Ig pri Ljubljani. — St. 69.525: Kuljiš Tonia, Ljubljana, Beethovnova 15; preproga »Mekkas, Subotica, od tv. Moderni dekor, Zagreb. — St. 48.829: Vanovšek Anton, Dresenčaja, Petrovče pri Celju; žensko kolo »Panax« od tv. Ign. Vok, Ljubljana. — St. 37.748: Jelenc Marija, Vel. Lašče 100; moško kolo »Standard« od tv. Splosna trgov. družba, Ljubljana. — St. 59.971: Miklavčič Karolina, Poljčane; moško kolo »Restax« od tv. Rebolj S., Ljubljana. — St. 45.891: Avsec Josip, Stari trg pri Raketi; moško kolo »Superbo« od tv. I. Praprotnik, Domžale. — St. 41.811: Rudl Marie, Maribor, Kejsarjeva ul. 12; moško kolo »Standard« od tvrdke F. Batjel, Ljubljana. — St. 65.455: Avsec Jože, Zgor. Kašelj 22; moško kolo »Wekaha« od tv. Banjai J., Ljubljana. — St. 19.001: dr. Ahačič Kozma, Tržič; diatonična harmonika od tv. Meinel & Herold, Maribor. — St. 55.685: Jurkovič Angela, Ljubljana, Tvrševa cesta 36; šivalni stroj »Anker«, pogreznjiv, od tv. Triglav, Ljubljana. — St. 15.464: Kos Bojan, Ljubljana, Rudnik 85; radio aparat Eumig, 5 cevni, od tv. Radioval, Ljubljana. — St. 47.259: Nose Emilija, Kočevje 200; motorno kolo NSU, Pony, od tv. Ign. Vok, Ljubljana. — St. 54.516: Tekavec L. M. Cerknica 27, p. Rakek; kasetka kozmetičnih predmetov, darilo tv. Rudolf Cotič, Ljubljana VII.

Na trgu je dosti sliv in jabolk

Ljubljana, 10. septembra.

Danes je bil slab trg. Na Krekovem trgu so shrenile prodajalke zelo malo vozičkov, ki so jih postavile lepo vrsto. Na trgu prevladujejo sedaj slive. Cena je nekoliko nižja, kot je bila prejšnji teden. Danes so bile slive po 6—7 din. Največ jih uvažajo ljubljanski trgovci s sadjem iz okolice Brčnega, pa tudi iz Srbije prihaja to sadje. Breskev je letos zelo malo, kilogram stane 8 din. Grozdje se je tudi pocenilo in je veljalo 10 din za kg. Boljše sorte so nekoliko dražje in stane kilogram hamburške črnine 12—14 din. Tudi letina hrušk letos ni obilna. Zato je tudi cena višja. V okolici Škofje Loke in v kamniškem okraju so dobro obrodila jabolka, ki jih sedaj v velikih zabojih dovažajo kmetje na trg. Prvo vrstna jabolka so po 5 din kg, jabolka slabše kvalitete so cenejša.

Na Pogacarjevem trgu je bilo zelo živahno pri prodajalkah z gobami. Največ prodajalk je bilo iz okolice Vodice. Lepi jesenski jurčki so veljali 7—8 din kg. To je precejšnja pocenitev od prejšnjega tedna, ko je veljal kilogram jurčkov še 12 din.

Danes je bilo naprodaj precej brusnic, ki so veljale 9 din kg. Paradizniki so še vedno po 5 do 6 din kg. Krompir pa nekoliko popušča v ceni. V nadrobni prodaji stane 1,75—2 din kg.

Prodajalke za jajci in kuretino so tožile, da nimajo nobene kupčije. Cena je ostala nespremenjena od prejšnjega tedna.

Ustavimo drobljenje kmečkih posestev!

Slov. Konjice, 9. septembra.

Kmetijski dolгови, ki so z uredbo o odplačilu stopili v svojo drugo obdobje, zaradi drugih gospodarskih vprašanj vsaj na zunaj ne predstavljajo več perečega vprašanja. Kolone o njih so v časopisih skoro izginile, pa tudi med ljudstvom je razpravljanje glede tega zelo pojejalno. Naši kmetje odplačujejo zelo vestno in če bo šlo tako na-

prej, moremo pričakovati, da bo velika večina kmetijskih gospodarstev čez kakšnik 9 let odvrгла s sebe težko gospodarsko breme.

Z omenjeno uredbo je naš dolžni kmet mnogo pridobil, ker je vprašanje dolga bilo za marsikatero vprašanje obstoja. Posebno danes, ko ima izvozno in sploh vse blago boljše ceno, bo naš kmetovalec v marsikateri izkoristil ugodno priliko za nabavo potrebnih sredstev za odplačilo. S časom bo na ta način svoje imetje postavil na sigurnen gospodarski temelj.

Omenjena uredba in odplačevanje samo pa le zmanjšujeta gospodarska bremena, nikakor pa ne preprečujeta novo nastajajočih dolgov, ker jih ne moreta. V mešanici gospodarsko važnih zadev, ki nastajajo dan za dnem in ki neposredno zadevajo našega kmeta, se zdi, da se kmetije ne zadolžujejo. Toda temu ni tako. Dolgovi nasprotno zopet poganjajo iz istih korenin in nastajajo iz istih razlogov.

Dedovalna bremena, ki so povzročila največ dolgov, tudi danes razkrajajo varno življenje na kmetijah na isti način. Ko prevzemniki dobijo posestvo, morajo izplačevati dediče in preskrbovati starše ter čestokrat zaidejo do ušes v dolgove, čeprav je bil grunt mogoče čist. Dolžne dedičine morajo izplačevati, pa naj dobe denar od koder koli. Ker posojil ni več mogoče jemati, se prodaja živina in druge potrebščine, s čimer nastane kvar za posestvo. Te vrste dolgovi se delajo vnovič in čež nekaj desetletij bo zopet potrebna kakšna podobna nova uredba o dolgovih. Dokler se dedovalni sistem ne bo spremenil z zakonom o obveznem zavarovanju za doto na podlagi števila otrok in velikosti posestva, se dolgovi v tem oziru ne bodo preprečili.

Kmetije pa se zadolžujejo mnogo tudi zaradi druginje, zaradi solanja otrok, na posledicah kupčij in mnogo tudi zaradi vremenskih katastrof in drugih gospodarskih nevarnosti stalnega in dnevnega značaja.

Na temelju gornjega prikaza hočemo danes posebno opozoriti naše bralce in vso javnost na nevarno bolezen, ki se je zajedla že prej v kmetijske gospodarske vrste in ki zavzema vedno večje oblike s hudimi posledicami. Da bi se mnogi novi mladi gospodarji obvarovali dolgov in poznejših nevarnosti za svojo kmetijo, se z dediči (brati in sestrami) in tudi v zadevi drugih upnikov čestokrat pogode za en ali več kosov kmetije. Tako postane on mali kmet s slabo gospodarsko sposobnostjo, enako pa tudi oni, ki so posedli odstopljene dele posestva. Na ta način je že mnogo velikih kmetij bilo spremenjenih v majhna posestva z najhujšo odpornostjo. Zaradi pomanjkanja dohodkov ljudje s teh posesti iščejo služba v tovarnah doma in drugod in s tem svoje kmetstvo poroklo izročajo delavskemu. Dvoje hudih posledic izvira iz tega: kmetstvo gospodarstvo se slabi že v osnovi, ljudje s kmetij pa množijo delavske vrste, ki jih je že itak preveč.

Vsa skrb se mora v bodočnosti posvetiti temu problemu. Z radikalnimi gospodarskimi ukrepi je že v kalbi treba drobljenje kmetijskih posestev ustaviti, preprečiti je treba nastajanje novih dolgov in vrniti našemu kmetstvom stanu ljubezen do rodne grude v največji meri.

Ljubljana od včera do danes

Prvi septembrski dnevi so bili prav lepi, sončni in primerni za sušenje otave, ki so jo kmetje hiteli naglo pospravljati, saj je že star rek, da mora kmet otavo spraviti do Malega šmarna, ker mu drugače segnje. Res smo takoj po lepem prazniku dobili včeraj dež.

Prvi dež je začel na rahlo padati v poneдельник okoli 2.25 zjutraj in je lahko deževalo dobro uro. Do davi je v Ljubljani septembra v dveh dnevih dnevi padlo 18,4 mm dežja. Danes dopolnevo so močni nalivi.

Ljubljana počasi narašča in še ni nikake nevarnosti za hujše povodnji. Pri Fužinah je Ljubljana do davi narasla za približno 10 cm.

Automobilska nesreča

Snoči okoli 19. ure je vozil mimo pivovarne »Union« po Celovski cesti neki ljubljanski avtomobilist. Nesreča je hotela, da je takrat hotel preokrajati cesto pri pivovarni Peter Herzog, rojen 1898 v St. Rupertu na Dolenjskem, stanujoča na Celovski cesti št. 162, po poklicu sejmjar. Herzog se ni mogel hitro ogniti, prišel je pod avtomobil in se močno poškodoval. Dobil je poškodbe po glavi in zlomljena mu je bila tudi desna noga. O nesreči so bili takoj obveščeni reševalci, ki so poškodovanca prepeljali v bolnišnico.

Karambol dveh avtobusov

Davi okoli 1. ure se je primeril na Tyrševi cesti v bližini topničarske vojašnice karambol dveh avtobusov. Prvi avtobus je vozil po Tyrševi cesti iz Ljubljane proti Ježici. Iz Topničarske ulice, kamor je bil zavil drugi avtobus, ki je vozil samo na rinj, pa je privozil šofer drugega avtobusa. Kaj je bilo vzrok karambola, še ni dognano, in tudi ne, kdo je nesrečo zakrivil. Potniki v prvem avtobusu so se nekoliko prestrašili. Lahko je bila poškodovana neka ženska. Oba avtobusa sta trčila s prednjimi deli. Materialna škoda znaša do 10.000.

Kriminalna bilanca zadnjih dni

Lepi dnevi jesenskega veleseljma so za nami. Zanimiva je kriminalna bilanca za dni. Ljubljanska policija je od začetka veleseljma budno pazila nad žeparji, ki so prihajali iz raznih krajev od vzhoda in juga na glavni kolodvor. Ze prve dni pred 6. septembrom se je posrečilo dvema večima detektivoma prijati med žeparji najslavitejšega in za žepa z denarnicami najvarnejšega tatu Zagrebčana Krležo, ki je bil pred leti pred ljubljanskim kazenskim senatom obsojen na večmesečno robijo.

V petek največ žepnih tatvin

Velike slavnosti in prireditve navadno žeparji izkoriščajo v svoje nečedne namene in pose. Znano je, da je bilo izredno veliko žepnih tatvin za časa prvega evharističnega kongresa leta 1935, ko so žeparji pokradli ljudem različne vrednosti, dragocenosti in gotovine v skupnem znesku do 150.000 din. Za časa veleseljma je bilo vse dni prijavitelj več žepnih in drugih tatvin. Najbolji posol so imeli žeparji odnosno žeparice v petek, 6. t. m. med 11. in 13. uro. Tam v Wolfovi ulici in posebno pred glavno pošto v Šelenburgovi ulici je ob tem času vladal največji drenj in so se množice po hodnikih kar trle. Bila je strašna gneča! In to gnečo so elegantne žeparice izrabile, da so pobirale iz torbic, denarnice in žepov zlate ure in denar. Polietji je ta dan kar 20 oseb prijavitlo, da so bile okradene. Skupna škoda znaša okoli 50.000 din.

Drzne žeparice iz Subotice

Ljubljanska policija s sodelovanjem policije po drugih večjih mestih v državi sedaj marljivo zasleduje tolpo elegantnih žeparic, ki so doma iz Subotice in emd seboj govore madžarski. Te ženske so posebno nevarne tujemu denarju in zlatini. Hodijo po romarskih potih, stalno prihajajo na Brezje in tudi drugam na božja pota ter izmikajo ljudem, ko napravijo prav rafinirano zasnovano umetno gnečo, zlate ure in denar. Te ženske imajo na vesti prav mnogo tatvin, ki so se letos primerile na Brezjah. Domnevanje, da so prav te ženske, ki so prav elegantno in ik napravljene, izvršile tudi žepne tatvine v petek, 6. t. m. Osebn opis nekaterih teh žeparic je znan.

Tu navajamo nekatere večje žepne tatvine. Mariji Klemenčičevi je bila 6. t. m. pred glavno pošto med 11. in 12. uro ukradena denarnica s 1634 din. Viktorju Devetaku je bila prav tega dne okoli polnočnega ukradena črna usnjata listnica s 3000 din gotovine. Več žepnih tatvin je bilo izvršenih tudi v vlakih na progah Ljubljana—Zidani most in Maribor.

Tilen nam je zagotovil dobro vino

Slov. Konjice, 9. septembra.

Letošnja angelska nedelja, na katere dan smo obhajali tudi god sv. Tilna, je bila izredno lepa. Jesensko sonce je krasno posijalo čez našo pokrajino in ljudje so rekli: »Kakšen dan sv. Tilna, takšen ves september!«

Za prvi teden so uganili, pa če staro preokovanje drži ali ne drži. Vreme je bilo vseskozi sončno, prijetno toplo in brez motenj. Sigurni smo, da se deževna doba ne bo več povrnila. Na vseh rastlinah pa se naravnost začuda veliko pozna blagodat že enotedenskega lepega vremena. Koruza se je razbohotila, ližol lepo zori, ajda raste v najlepše zrnje in krompir bodo kmetje skopali ob suhem, da v shrambah ne bo gnil. Najlepsi pa je pogled na gorice: V enem tednu so se jagode lepo napele, grozdje se je pričelo barvati in kaj lepo se že da razločiti pojedine sorte pažlahnine in nepožlahnane trte. Slovenjekonjski in sploh stajerski vinogradniki so zadovoljni in le žele, da bi takšno vreme trajalo dalje. Tako bo vino dozorelo in z obilico sladkorja bo poplačana skrb čez poltetje.

Upamo, da bodo stari, vsega vedoči ljudje s svojim rekom o sv. Tilnu prodrli in bo zato pri ljubiteljih vinske kapljice ob mizah potem gotovo zelo v časteh.

»O! Samo to je vzkliknila. Vse oči so se usmerile na sobarico, ki je nenadoma prebledela, ker je bil Slad dvignil prt s trupla in je sobarica kot prikovana gledala tega mrtveca. Toda v njenem licu se ni dalj brati samo presenečenje, temveč tudi nekaj drugega.

»Torej drago dekle?« je rekel Slad. »Kaj vam je?«

Zasukala se je okrog svoje osi in očitno poskušala, da bi se spet zbrala. Šele nato je pokazala na mrtveca.

»Njegova roka!« je rekla.

Slad je pogledal mrtliča. Bil je ravno toliko odkrit, da se je videla njegova roka, na kateri je bil navaden zlat prstan.

»Kaj je s to roko?«

»To je roka, ki mi je zatimila usta!« je izjavilo razburjeno dekle. »Sedaj se spominjam tudi prstana... To je bila kosmata roka s prstanom.«

Takoj so ji dali stol, da se je vsedla in nato je Slad zastavil več vprašanj.

Toda razen prvega sporočila t kljubovalno dekle ni ničesar več vedelo ali pa ni hotelo povedati. Slad je sam pri sebi govoril sobarico z najgostimi izrazi.

»Pokličite Bancona,« je ukazal Cline-tonu.

Ko je Cline-ton stopil v sprematvu Calama iz sobe, se je Towley bojazljivo obrnil k Sladu:

»Ali vas smem vprašati, kako dolgo bomo še morali ostati pri... Hm...« in pokazal je z glavo na voščeni obraz mrtliča.

Preden mu je Slad mogel odgovoriti, so se že odprla vrata.

»Tristo zlodjev...«

To je bil Bancon. Preden pa je končal svoje vprašanje, ga je Cline-ton z enim udarcem pahnil v sredo sobe. Preden se je mogel zbrati, ga je Slad potegnil k postelji.

»Ali poznate tega človeka, Bancon?« Nespametno bi bilo, če bi se Bancon poskušal zlagati. Po izrazu njegovega obraza se je že dalo uganiti njegov odgovor.

»Torej govorite, kaj veste o njem?«

»Nič, popolnoma nič. Videl sem ga enkrat v svojem življenju.«

»In kdaj?«

»Pred večerjo, enoči. Iskal sem... gospoda Edvina Ruvana, tako se mislim pisati... on je bil ravno v igralnici... in ko sem šel po hodniku, sem videl tega človeka tam,« pokazal je na mrtliča, »kako

govori z gospodom Bandillom. Mislim, vsaj tako se mi je zdelo, da sta se pripravila.«

Slad je z velikim užitekrom prevzel to novico.

»Kaj ste slišali o njunem prepiru, Bancon? Menda mi ne boste skušali dopovedati, da s svojimi dolgimi ušesi niste ničesar ujeli?«

Strežaj ga je pogledal z jezimi očmi, nato pa je globoko vzdihnil.

»Da,« je odgovoril hladno, »slišal sem, ko je tak, pokazal je na mrtliča, »nekaj rekla.«

»Kaj je rekla?« ga je preganjal detektiv, ko je videl, da se je začel Bancon obotavljati.

»Rekel je,« in strežaj se je obrisal usta, »rekel je, kolikor se spominjam; če ne boste pametni, dragi moj, boste dobili nazaj drugega in takrat bo žalibog že prepozno!« Več nisem slišal, ker sta me opazila in se obrnila v drugo stran.«

»Ali se je pri tem ta človek grozeče obnašal?« je vprašal dalje Slad.

»Ne morem povedati.«

»Ali je imel ta človek na sebi brke v trenutku, ko je govoril z Bandillom?«

»Ne, To bi mi padlo v oči.«

Narednik je odšel iz sobe. V sobi je spet zavladala mučna tina. Sobarica in strežaj sta se gledala z jezimi pogledi, medtem ko se je Vera Towley bala pogledati v tisti kot, kjer je sedel njen oče. Vse oči so gledale detektiva, ko je stopil k postelji in mrtvemu prilep bil. Nato je spet mrtliča pokril s prtom.

Jim se je pojavil preplašen med vrati. Ko pa je zagledal Towleya, je grozeče dvignil svojo pest.

»Nikar se mi naj ne približaj ta reš! Ta bo še nekaj doživel od mene! Da me bo vrgl iz tovarne po šestjadvajsetih letih...«

Gospod nadzornik se je spet pritoževal Towley. »Protestiram proti temu, da se moram nahajati v isti sobi s tem človekom...«

»Prav vi morate protestirati! Vi!« je zavpil Jim. »Vi ste nadut in gobezdav tepec!«

»Mir, Jim!« je prekinil Slad njegovo psovance. Zdravnik se je zviljal od smeha, kajti Towley in Jim sta bila videti silno smešna. Nadzornik je prijel Jima za roko in ga popeljal do postelje.

»Poglejte tega človeka, Jim,« mu je rekel in potegnil prt z mrtliča. »Ali ga poznate?«

»Uh, mrlič,« je vzkliknil Jim in pozorno ogledoval njegov obraz. Nato je zamahnil z glavo. »Ne poznam ga,« je rekel in se hotel spet obrniti.

»Pocakajte trenutke!« je rekel Slad in vzel mrtliča brke. »Poglejte ga sedaj! Ali se vam ne zdi znan?«

Jim je spet hotel odčitati, toda tedaj je ponovno natančneje pogledal mrtličev obraz. Stopil je bližje in se nagnil nad njim.

»Čudno,« je končno rekel. »Vse se mi zdi, da sem ga nekoč že videl. Toda ne morem se spomniti...«

»Napihnite možgane, Jim, važno je...« Jim se je očitno trudil, toda končno je rekel:

»Nič ne pomaga, ne morem se spomniti. Pa vendar... ne vem... nič več se ne morem spomniti.«

»Ali ste ga morebiti zvečer videli?«

»Ne, zvečer pa ne... Toda dolgo ni od tega.«

»Morebiti pretekli teden?«

»Morebiti, gospod, znabiti. Toda, ne morem vam nič določnega reči.«

»Dobro, Jim! Pojdite!«

Preden je odšel, je Jim še enkrat obstal in ponovno grdo pogledal tovarnjaka, da je ta nehote dvignil roko, kakor bi se hotel braniti. Ko je Jim odprl vrata, je trčil s Calamom, ki je hitel v sobo. Butnil je Jima vstran in zavpil:

»Našli smo jo, gospod nadzornik!«

Mož iz Scotland Yarde se je obrnil in rekel:

»Kaj ste rekli?«

»Našli smo jo, sem rekel,« je ponovil ves razburjen Calam.

»Koga?«

»Sally Ruvani! Koga drugega neki?« je odgovoril Calam nekoliko jezen, ker njegovo sporočilo ni takoj povzročilo senzacije.

»Tako? In kje ste jo našli?«

»Na dnu dvigala je bila zavezana in imela je zamašena usta. Zdravnik jo mora najprej pregledati. Nahaja se v etrašnem stanju. Morebiti sme vzeti konjak, če ga je v hiši sploh mogoče kaj dobiti. Njena obleka je vsa premočena.«

Od tu in tam

Na otvoritvi belgrajskega velesejma je imel govor trgovinski minister dr. Ivan Andres, ki je poudarjal tesno gospodarsko sodelovanje med Jugoslavijo in Nemčijo. Belgrajski velesejem s številnimi nemškimi razstavljalci je tipičen doživetje za to sodelovanje, ki naj bi rodilo še večje uspehe v obojestransko korist. Po otvoritvi velesejma je minister dr. Andres priredil kosilo na čast predsednika posvetovalnega odbora nemškega gospodarstva dr. Hunkeja, ki je bil v zvezi z zagrebščim in belgrajskim velesejemom priredil več predavanj o smericah nemškega gospodarstva in o njegovih stikih z jugoslovanskimi državami. Pri slavnostnem kosilu je bil navzoč tudi nemški generalni konzul v Belgradu Neuhausa.

Srbški patrijarh Gavriilo je v nedeljo ob velikih slovesnostih posvetil novo pravoslavno cerkev v Novem Sarajevu. Pri tej priložnosti je imel patrijarh velik govor, v katerem je bodril pravoslavni svet, naj ne bo malodušen in naj ne zre mrko v svojo bodočnost. Poudarjal je veliko vlogo pravoslavne cerkve med srbskim narodom, ki je varovateljica srbskih svetin in srbskega izročila. Pri vseh slovesnostih v Sarajevu je bil navzoč tudi židovski episkop dr. Nikolaj Velimirovič, ki se je bil ored nedavnim pobotal s patrijarhom. Episkop dr. Nikolaj je imel popoldne v nedeljo v neki kapelici govor, v katerem je v glavnem pobijal praznovanje, pa naj bo ljudsko, gosposko, med znanstveniki ali kulturnimi delavci. Pri svečanostih je bilo po pisarnju belgrajskega časopisa okrog 50.000 ljudi.

Zveza jugoslovanskega Sokola je imela plenarno sejo pred nekaj dnevi in nato objavila za javnost sporočilo, v katerem se brani pred očitki, da je bila organizacija gnezdo protozidarstva in da je služila vsem drugim ciljem, kakor pa narodnim. Sporočilo pravi, da so krivični vsi napadi na sokolstvo, kajti organizacija se drži samo sokolskih načel in goji le strogo naroden duh v svojih članih. Ta že druga obramba sokolske organizacije je bila potrebna zaradi pisanja časopisa, ki je ugotovljalo, da imajo vodstvo sokolskih organizacij v rokah le masonski višji stopenji in je belgrajske »Vreme« celo naštel imenoma te moze. Sokolska zveza je vedela na vse to odgovoriti samo to, da nimajo niti vodilni člani nobene zveze z masoni in da služijo zgolj »visokim« ciljem. Za svoje trditve sokolske zveza ni podala nobenih trdnih dokazov, temveč se samo krčevito izvija iz zagate, v katero so jo spravila odkritja o masonskem delovanju v naši državi.

Zveza jugoslovanskih ekonomistov je imela svoje letno zborovanje v Banjaluki pod predsedstvom predsednika industrija Ivana Avseneka iz Ljubljane. Zborovanje se ni udeležil noben ekonomist iz hrvaške banovine. Zborovalci so se udeležili več predavanj, ki so jih imeli člani o raznih pravnih gospodarskih vprašanjih. Industrijec Ivan Avsenek je predaval o gospodarstvu v Sovjetski Rusiji in rekel o njem, da je strogo centralizirano. Pri volitvah je bil izvoljen nov odbor, kateremu načeljuje kot predsednik Ivan Aosenek.

Hrvaški ban je pred kratkim razpustil sokolsko župo Sibenik-Zadar zaradi notranjepolitičnih nemirov, ki so jih člani sokolskih organizacij povzročali. Oblasť je takoj nato zapečatila prostore sokolskega doma v Sibeniku in popisala ves inventar Obenem je bilo razpuščenih na področju imenovane župe še 18 sokolskih društev v okrajih Sibenik, Kein, Preko, Benkovac in Biograd na moru.

Trije tedni lepega sončnega vremena so ustvarili nerazpoloženje pri spekulatih z žitom in koruzo. Iz najbolj žitorodnih krajev naše države prihajajo poročila, da je zadnje sonce silno ugodno vplivalo za zorenje koruze in je verjetno, da bo donos koruze zelo dober in odličen tudi po kakovosti. Ker je večina prebivalstva iz najbolj pašnih krajev navezana na koruzo, se bo vprašanje prehrane prebivalstva dalo rešiti na bolj lahek način. Čim bo koruze dovolj, bo tudi hrane za pisanje prašičev dovolj in tako je treba pričakovati, da bodo padle cene svinjskemu mesu in da se bodo potem ustabile. Verjetno je, da bodo cene padle že kmalu, ker se bodo znebili strahu pred zimo tisti, ki pitajo prašiče, pa so cene že sedaj dvignili, ker so se bali, da jim bo pozimi zmanjkalo koruze. Pač pa je zanimiva ugotovitev belgrajskega časopisa, da prihajajo iz gotovih gospodarskih krogov poročila, čes da bo donos koruze slab. To je spletkarjenje špekulantov, ki jim ne gre v račun, da se bo koruza pocenila in zaradi nje tudi pšenica, katere ceno so z vsemi dovoljenimi in nedovoljenimi sredstvi stalno potiskali navzgor, da bi zaslužili na račun potrošniških slojev.

Tri mesece prisilnega bivanja v nekem malem kraju je prisodila policija v Zemunu bogatemu industrijcu za predelovanje mesa in mesarju Stevanu Svarcu. Ljudje so bili prijativni, da v prodajalnah tega mesarja ne dobe masti, čeprav so bili njegovi stalni odjemalci. Policija je takoj naredila preiskavo in našla v skladiščih 50.000 kilogramov masti, za katero pa je Svarc trdil, da jo mora imeti pripravljeno za izvoz in za dobavo državi. Policija pa je mast zaplenila, Svarca pa obsodila na tri mesece prisilnega bivanja v Južnem Brodu. Sodišče mora to kazen še potrditi. Če bo sodišče izreklo svojo kazen in policijsko kazen potrdilo, bo moral Svarc osedeti oboje. Pač pa sodišče ni odobrilo zaoblastve masti iz razloga, da se ne bi tako velika količina pokvarila, dokler bi tekla sodni proces.

Na nogometni tekmi se je ubil nogometaš Ivan Majević iz Osjeka. V Sidu je bila nogometna tekma med športnim klubom Rapidom iz Osjeka in domačim klubom. Ko je napadalec šidovskega kluba tekel z žogo proti nasprotnemu голу, se je golman osješkega kluba poagnal proti nasprotniku, toda pri tem je udaril z veliko silo s svojim prvim kosom ob glavo nasprotnika, se zgrudil in obelzel mrtev. Tekmo so takoj prekinili, zdravniška komisija pa bo pregledala truplo, da bi ugotovila, čigava je krivda, da se je nesreča zgodila.

Vojudniki cigani so se že polagoma začeli stalno naseljevati in obdelovati zemljo. Večji ciganski naselbini sta v bližini Bele Crkve in v Veliki Kikindi. V tem drugem kraju šteje naselbina okrog 300 ciganov, ki imajo svoje hiše in poljsko orodje in obdelujejo svojo zemljo. Imajo pa med seboj posebne ciganske zakone, ki jih pusti oblast še naprej veljati. Izvolili so si bili domstrnega »kneza« Miloša Barbulu, ki dela red med njimi in vodi vse uravne in sodne posle v ciganski naselbini. Knez Barbulu ureja spore in šele po ponoreženem spravnom poskusu izroči spor v obravnavo pristojnemu civilnemu sodišču. Čim so cigani opustili svoje nomadsko življenje, se je tudi način njihovega življenja močno spremenil. Posebno se je spremenil pri cigankah, ki so bile poprej brez pravice, samo otroke so morale roditi. Zaradi nehigijeničnosti so ti otroci silno izumirali. Mnogo je primerov, da so imele ciganke tudi po trideset otrok, pa jih je dorastlo komaj po nekaj. Sedaj imajo ženske nekaj več opravila z delom in si polagoma pridobivajo tudi boljši položaj v družini.

Danes zadnjikat **Torpedo 48** Senzacionalni boji med češki film špioni za nov torpedo. Predstave ob 16, 19 in 21. Blagajna odprta od 11 do 12 in od 15 dalje KINO UNION, tel. 22-21

Nekaj o draginji in tihotapstvu na Notranjskem

Cerknica, 9. septembra.

Naredbo g. bana o najvišjih dovoljenih cenah za moko in drugo so najbrž malo kje v Sloveniji pozdravili s takim olajšanjem kakor pri nas, zakaj kar se je dogajalo zadnje čase s cenami moke, olja in drugega blaga, je preselilo vse meje. Vzbujalo je v ljudstvu vtis, da že ni več oblasti, ki bi mogla zavreti samovoljo brezvestnih dobičkarjev. Krajevne oblasti imajo posla drugod, uveljavljajo nove načine o preganjanju kontrabanta, zato pač ne morejo paziti na to, kateri trgovec v kraju je prosil bansko upravo za zvišanje cen in kateri ne. Zdi se, da bi se s tem dalo ugotoviti marsikaj in marsikomu stopiti na prste. Poudariti je treba, da je tudi med trgovci v naši dolini sicer nekaj zelo redkih izjem, ki se zavedajo, da hudi časi niso samo prilika za dobičke; toda te trgovce večji dobavitelji ravno tako izmoghavajo, da, skušajo jih uničiti in odstraniti konkurenco. Tako je n. pr. neka večja trgovina na Rakeku, od katere jemljejo večino blaga skoraj vsi manjši trgovci, zadnje dni najbrž brez dovoljenja prodajala belo moko ljudem na drobno po 8 dinarjev; trgovcem pa jo je nudila po — 8,50 din. Tako ravnanje je dvakrat zločinsko: skube ljudi pri kruhu in hkratu uničuje še tiste, ki bi radi v trgovini pošteno delali. Istočasno je bila moka na Rakeku v drugih trgovinah po 6,50 din ali pa še manj. Za tako ravnanje pač ni moči najti dovolj ostre obsodbe, kaj šele, če ga gledamo s krščanskega stališča!

Druga žalostna stvar je protekcija, ki jo uganjajo nekateri trgovci. »Boljši« odjemalci, zlasti taki, ki bi utegnili ali morali biti kakor koli nevarni, dobe v nekaterih trgovinah marsikaj, česar za navadne ljudi ni: olje celo po starih cenah, sladkor na kile, ne na četrtinke itd. Tudi ta reč ljudi bode v oči in bi se znala dotičnim trgovcem še neljubo povrniti.

Pomanjkanja in draginje pri nas pa je krivo tudi tihotapstvo, pa ne tisto, ki je po zadnjih žalostnih dogodkih skrbno preganjano. Gre za tihotapstvo trgovcev. Na italijanski strani je

n. pr. riž zelo poceni — po 6 din našega denarja kila. Pri nas je po 11, 12, tudi po 14 din. Na oni strani je pa malo sladkorja, ki je na karte. Zato ga ljudje nosijo od nas tja, nazaj pa riž za trgovce. Kontrabantariji in kontrabantarice dobe od trgovcev, katerim nosijo riž, sladkorja kolikor ga hočejo. Tako pripovedujejo, da je neka večja trgovina zadnje čase dobila veliko pošiljatev sladkorja. Trgovci, ki jemljejo od nje, so ga dobili po 10 kg, ena sama tihotapka pa 50 kg, da ga bo zamenjala za riž. Nam ubogim zemljanom pa ga dajejo trgovci po četrtinah in še to z milostjo. Oblasti, ki imajo polne roke dela z zasledovanjem konjskega kontrabanta, se seveda s temi rečmi ne morejo ukvarjati. Tako se dogaja, da nekateri gospe, katerih naklonjenost je dobro imeti, krmijo z dobrim, zastojanskim italijanskim rižem na desetine kur in se hvalijo, kako so debele. Prav bi bilo, da bi naši orožniki, ki imajo res veliki posla s tihotapstvom, morda skušali posvetiti še v to reč.

Zvon se je utrgal in padel z ležajev pri naši pokopalski cerkvi sv. Janeza. Tramovje, na katero je bil zvon obešen, je preperelo, ker najbrž dalj časa ni bilo pregledano, in tako se je zgodilo pretekli teden, da je zvon padel, udrl prvi in drugi odter v zvoniku ter se ustavil šele na zidanem oboku. K sreči se to ni zgodilo, ko bi bil kdo v zvoniku zvonil. Ko so pokopavali Svetovega očeta iz Dolenje vasi, mu ni zvonilo, marveč so samo tolkli po zvonu. Zdaj je zvon že spet na svojem mestu.

Romanje mariborskega delavstva na Gorco

Maribor, 9. septembra.

Delavstvo, ki je v Mariboru in v okolici organizirano v ZZZ, je proslavilo večerajšnji Marijin praznik z lepo uspešnim romanjem na Gorco pri St. Petru pri Mariboru. Udeležba je bila nenavadna ter prireditelji s takimi množicami sploh niso računali. Dali so napravili 600 znakov za udeležence, katere so v nekaj hiph razprodali, pa je še več kakor polovica ljudi ostala brez znaka. Mariborski in okoliški delavci so se zbrali pred Delavsko zbornico, odkoder so v sprejedu odšli s tremi zastavami na čelu proti St. Petru. Da jim je pot hitreje minila, so posamezne skupine prepevale narodne in nabožne pesmi. V St. Petru so se vsi zbrali ter se v procesiji med molitvijo podali na Gorco, kjer je imel prvo. Zličar pridigo, potem pa je sledila slovesna sv. maša. Po maši se je vršilo veliko zborovanje na prostoru pred župnijsko cerkvijo pri St. Petru. Vodil je zborovanje predsednik krajevne ZZZ v Mariboru Ivan Uranak. Na predlog predsednika okrožne organizacije Mastinška so bile odposlane z zborovanja pozdravne hrvojavke obema slovenskima škofoma dr. Tomažiču in dr. Rožmanu, voditelju Slovencev dr. Korošcu, predsedniku vlade Cvetkoviču, ministru dr. Kreku in banu dr. Natlačenju. Govorili so mariborski podžupan Zehot ter Riko Reuh in Mastinšek. Slednja dva govornika sta se bavila s vprašanji novega družabnega reda ter sta postavila zahtevo slovenskih delavcev, da se uvede novi družabni red na osnovi enikelike Quadragesimo anno. Po zborovanju je sledila prosta zabava, popoldne pa so bile na Gorci slovesne večernice.

Smrten padez z vlaka

Maribor, 9. septembra.

Včeraj okoli 4 se je pripetila na železniški progi med postajama Poljane in Lipoglav tragična nesreča, ki je zahtevala življenje uradnika mariborske obmejne policije Milana Bogosava. Po pripovedovanju očitvega tega dogodka stražnika obmejne policije Matka Šverka se je pripetila nesreča na sledeč način: V soboto sta spremljala uradnik obmejne policije 58 letni Milan Bogosavec ter stražnik Šverk zagrebški brzovlak ter sta se poneči vračala spet v Maribor. V zidanem mostu sta predsedla na osebni vlak ter nadaljevala vožnjo. Podala sta se v kupeju II. razreda k počitku. Okoli 4 zjutraj, ravno ko se je nahajal vlak blizu predora pri postaji Lipoglav, pa je Bogosavec nenadoma vstal ter odšel iz kupeja. Pri tem je zadel v Šverka ter ga prebudil. Šverk je hip nato zaslišal nek čuden ropot, pogledal je iz vlaka ter ravno videl, kako pada Bogosavec z vagona na progo. Naglo je potegnil za zasilno zavora ter vlak ustavil. Bogosavec so našli nezavestnega. Pripetel je z glavo na trnico ter si prebil lobanjo. Vendar pa je bil še živ ter so ga naložili na tovorni vlak, ki je ravno pripeljal in ga odpeljal v Poljane, kjer ga je že pričakoval železniški zdravnik, ki pa je ugotovil, da je poškodba smrtna. Lobanja je bila prebita ter možgani zelo ranjeni. Bogosavec je potem ob 6 zjutraj umrl. Truplo so pripeljali iz Poljan v Maribor. Pokojnik je bil zelo vester in natančen uradnik ter zelo priljubljen. Kako se je nesreča pripetila, ni mogoče ugotoviti. Verjetno je šel Bogosavec iz kupeja na stranišče, pa je v polsnu odprl napačna vrata ter strmoglavil iz vagona.

Trbovije

Ponosni Trboveljčani. S silnim ponosom so v nedeljo zvečer raznesli po vsej dolini vest, da je trboveljski nogometni klub Amater porazil doseadanega prvaka Slovenije »Ljubljano« s 3:2. Bilo je treba veliko truda, zato je bilo tudi upravičeno veselje nad zmago.

Nagrobni spomenik rajnemu župniku msgr. Gašpariču bo izdelal znani umetnik Franc Kralj. Obenem se bo uredilo skupno grobišče vseh v Trbovljah pokopanih duhovnikov. Vse bo gotovo do Vseh svetnikov.

Vremensko poročilo »Slov. doma«

Kraj	barometer sko stanje	temperatura v C°		relativna vlaga v %	Oblakost 0-10	Veter (smer, inkost)	Pada- vine	
		noči	dnevi				m/m	vrsta
Ljubljana	756,2	20,8	15,0	91	10	W ₁	18,4	dež
Maribor	755,6	18,6	13,0	80	10	S ₁	—	—
Zagreb	753,3	25,0	10,6	90	6	0	—	—
Belgrad	759,2	28,0	13,0	70	0	0	—	—
Sarajevo	762,4	26,0	7,0	80	4	0	—	—
Vis	755,4	25,0	15,0	90	10	S ₆	—	—
Split	760,0	27,0	17,0	50	5	E ₂	—	—
Kumbor	761,4	28,0	18,0	70	2	S ₂	—	—
Rab	760,4	26,0	17,0	90	10	SSW ₆	—	—
Jugoslovni	760,3	23,0	14,0	80	0	S ₂	—	—

Vremenska napoved: Deževno in hladnejše vreme.

Koledar

Danes, torek, 10. septembra: Nikolaj Tol. Sreda, 11. septembra: Milan, Erna.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Tyrševa cesta 6; mr. Hočevar, Celovška c. 62; mr. Garts, Moste, Zaloška cesta 47.

Trgovski učni zavod v Ljubljani, Kongresni trg 2 (telef. 29-86). Vpisovanje v Enoletni trgovski tečaj se vrši dnevno. Tečaj si je zavoljo svoje solidnosti in odličnih uspehov pridobil izvrsten sloves. Pravica javnosti. Učnina zmerna, revni dijaki dobe popust. — Vsa podrobna pojasnila in prospekte daje vodstvo usno ali pisмено.

Abonma za sezono 1940-41 sprejemajo v veži dramskega gledališča in sicer vsak dan razen ob nedeljah in praznikih od 10 do 12 in od 15 do 17. Lanskim abonentom bodo njihovi sedeži rezervirani do srede 11. t. m. popoldne do 17. Vse prijatelje našega gledališča opozarjamo na ugodnost abonmaja, ki jim omogoča pri razmeroma nizkih cenah obisk 38 del v drami in operi. Prav gotovo je abonma v našem gledališču najlepša, pa tudi najcenejša zabava in abonentni imajo vsak teden po eno gledališko predstavo. Razpisani so isti abonmaji pri istih cenah kakor v minuli sezoni. Vabimo vse stare in nove prijatelje, da stopijo v krog stalnih posetnikov našega gledališča. Repertoar obsega vrsto najjanjimejših del iz domačih in svetovnih literatur.

Umetnostno-zgodovinsko društvo v Ljubljani priredi v četrtek, 12. septembra ob dveh popoldne izlet v Škofjo Loko, Visoko in Poljane. Odhod s Kongresnega trga. Priglasiti se je v trgovini Podkrajšek na Jurčičevem trgu do četrta ob 11 popoldne. Avtobus 25 din.

120.000 ljudi je obiskalo jesenski velesejem

Velesejem je bil prirejen v izredno težkih razmerah. Daleč okrog nas besni vojna, industrije mnogih narodov so preurejene za kovanje orožja ali pa so padle kot žrtve tega orožja. Balkana doslej vojna vihra ni zajela in tako tudi naša država uživa mir in se trudi, da obdrži v pogonu svoje obrtno, industrijsko in poljedelsko udeleževanje. Promet na morju je skoraj izumrl, zveza z ameriškim kontinentom in daljnim vzhodom je čisto prekinitvena. Mnogo dragocenih surovin, ki jih potrebuje Evropa za alimentiranje svoje industrije, zaradi blokade ni več dobiti. Tudi del naše industrije mora zaradi pomanjkanja surovin omejevati svoj posel.

Navzlic temu je bil velesejem dobro založen z blagom. Razstavljeno je bilo: strojna in kovinska industrija, radio in elektrotehnika, razsvetljava in kurjava, vozovi, kolesa, motorji, avtomobili, poljedelski stroji, orodje, mlini, pohištvo, sodi, petarstvo, igrače, usnje in galanterija. Papir in pisarniške potrebščine, kemična industrija, živilska industrija, keramika, bižuterija, glasilva, stavbni material, platneni izdelki, preproge, posteljnina, čipke in ročna dela, najrazličnejši izdelki male obrti, razne novosti.

Mnogostevilni interesi so prihajali izbirati in naročati blago ne samo iz dravske, ampak tudi iz drugih banovin. Tako so bili kupci iz Banjaluke, Belgrada, Bjelovarja, Bajmoka, Bitolja, Bjeljine, Brékega, Budinščine, Cervenke, Čakovea, Duge Rese, Drniša, Herege Novoga, Hvara, Indije, Kaštela Starega, Karlova, Križevcev, Koprivnice, Nove Palanke, Novoga Sada, Otočca, Okučanov, Osijeka, Petrinje, Podsuseda, Prijedorja, Rume, Splita, Sarajeva, Slav. Broda, Subotice, Sr. Mitrovice, Stare Pazove, Sušaka, Tuzle, Velike Kikinde, Vršca, Valjeva, Varaždina, Vrhovine in Zagreba.

Posamezne tvrdke svojih izdelkov same skoro nikoli ne morejo tako uspešno propagirati kot dela to zanje velesejem. Marsikatera stroka je utrpela izgubo, ko je letošnjo pomlad moral biti Ljubljanski velesejem odložen. S svojim delom in pobudami pomaga velesejem našemu podjetništvu do zboljšanja razmer in prometa, obenem pa z obilno ponudba blaga drži cene na primerni ravni. Tako pospešuje promet, ki je delo, delo pa je zaslužek. Zaradi razmer je razstavljalo tokrat le mal oštevilno inozemcev. Tako je bil ta velesejem predstavnik našega domačega materialnega gospodarstva. Vse, kar so domača podjetja razstavila, je v svoji raznolikosti dihala moč in zdravje in utrdilo zaupanje v lastno delo in odpornost. Kupičije so se razvijale izvanredno zadovoljivo in tako pomeni letošnji Ljubljanski velesejem tudi močno okrepitev domačega trga.

V vseh panogah je na velesejmu sodelovalo 538 razstavljalcev. Od teh jih je bilo 50 z nemškimi, 3 z italijanskimi in 1 s češkimi izdelki. Velesejem si je ogledalo 120.000 oseb. S svojim obiskom sta ga počastila tudi g. predsednik vlade Dragiša Cvetkovič in g. minister za telesno vzgojo naroda Dušan Pantič.

Z zaključkom tega velesejma smo se poslovili tudi od starih razstavnih zgradb, ki so videlo toliko snovanja slovenskega duha in dela slovenskih rok. 47 velikih razstavnih prireditelj je bilo v njih v teku zadnjih 20 let. Sedaj jih bodo podrli in nadomestili z novimi, modernimi zgradbami, v katerih se bo že vršil prihodnji mednarodni velesejem od 31. maja do 9. junija 1941.

Uprava državnih monopolov je letos in lani razširila že več tobaknih tovarn in jih oskrbela z novimi modernimi stroji za predelovanje tobaka. Sedaj pa je odobrila potrebne kredite za gradnjo nove velike strugarne pri tobakni tovarni v Travniku v Bosni. Nova strugarna bo tako velika, da bo lahko izdelovala lesne dele za vse tobačne tovarne v državi. Okrog 150 delavcev bo spet do bilo delo.

Ameriški oboroževalni načrt na morju

Iz dneva v dan naraščajoča moč Japonske na Tihem oceanu in vojna v Evropi ogražata tudi Združene države ameriške. Z ozirom na ta dejstva, je sprejel ameriški senat sklep, ki odobrava načrt pomorske oborožitve USA. Po tem načrtu, ki je naravnost fantastičen in ki mora biti izpeljan do leta 1947., bodo zgradili 743 napadalnih enot in okrog 1000 pomožnih. Vse nove napadalne enote bodo imele okrog 4.400.000 ton, pomožne ladje pa okrog 1.500.000 ton.

Američani nameravajo svojo dosedanje mornarice v celoti zamenjati z novimi, ladjami, vendar ne mislijo starih ladij uničiti. Nasprotno, vse bodo popolnoma prenovili in si na ta način ustvarili do leta 1947 zelo sposobno pomožno brodogradnjo. Od zgoraj naštetih ladij, ki bodo morale biti dokončane do leta 1947, jih je v delu trenutno okrog milijona ton.

Kakšne pa bodo ameriške oklopnice? Šest, ki bodo kmalu dodelane, imajo po 35.000 ton vsaka in topove po 381 mm, kot to določa washingtonska pogodba. Ostale pa bodo vse večje in sicer: 2 po 40.000 to (že v gradnji), s topovi po 420 mm; 12 po 50.000 in 15 65.000 ton vsaka. Oklopnice po 50.000 ton bodo take kot angleške bojne ladje tega razreda. 65.000 tonska bojna ladja predstavlja čuda pomorske tehnike in se jih more smatrati za nepremagljive. Poleg tega so tudi cenješe. Vse ameriške nove bojne ladje bodo razvijale od najmanj 35 do nad 40 vozlov hitrosti. Te plavajoče trdnjave so namenjene večinoma za Tihomorsko brodogradnjo.

Matične ladje za letala bodo imele povprečno po 25.000 ton, vsaka za 100 letal. Velika hitrost, močna torpedna in topovska oborožitev bo odlikovala vse. Križarke bodo imele od 7.000 do 15.000 ton. Američani so se odločili za gradnjo 15.000, namesto 10.000-tonskih križark, ker so slednje dražje in slabše oborožene. 15.000 tonska križarka more imeti tudi močnejše oklepe, kar je v naši letalski

dobi »odločilnega pomena. Vse križarke, kakor tudi bojne ladje, bodo imele po več letal in torpedov.

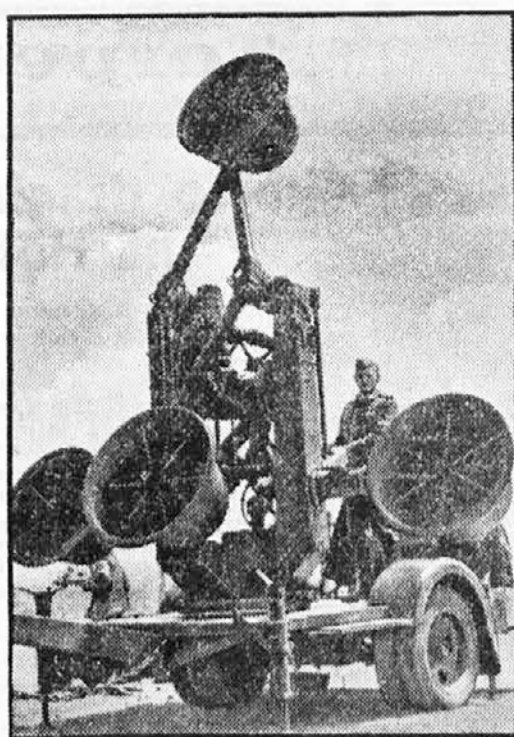
Rušilci bodo imeli od 1000 do 3000 ton in nad 40 vozlov hitrosti. Nove podmornice pa bodo vse oceanske z akcijskim radijem do japonskega otočja in nazaj. Poleg torpedne, bodo imele tudi močno topovsko oborožitev in seveda veliko hitrost.

Pomožne brodogradnje bo obsegalo minonosce, lovce min, polagalce min, lovce podmornic, monitorje, vedete, patrolne in topovske ladje za obrambo obale, motorne torpedovke, ladjecisterne itd.

Na ta način si hoče zagotoviti Amerika absolutno premoč na Tihem oceanu in varnost pred morebitnim napadom čez Atlantski ocean. To ji bo z dovršitvijo tega brodogradnje, ki bo seveda primerno ojačeno z letalstvom, brez dvoma v celoti uspelo, saj bodo imeli takrat 5.700.000 ton samih napadalnih enot ali z drugimi besedami brodogradnje prve linije. Japonci n. pr. bodo imeli takrat v najboljšem primeru komaj 2 milijona ton napadalnih ladij. Ameriška vojna mornarica bo obsegala po dokončanem načrtu z že obstoječimi ladjami sledeče enote: 50 bojnih ladij z 2.223.000 tonami; 32 matičnih ladij za letala z okrog 765.000 tonami; 157 križark z okrog 1.540.000 tonami; 680 rušilcev in torpedov z nad 700.000 tonami in blizu 400 podmornic z nad pol milijona tonami. Pomožne brodogradnje bo štelo takrat okrog 1400 ladij z približno 2.300.000 tonami.

Vsa vojna mornarica USA bo imeli 1947. leta vsega skupaj 2720 vojnih ladij z okrog 8.000.000 ton. Kaj takega zmorejo samo v Ameriki.

Velike važnosti za ameriško vojno brodogradnjo so tudi vodna letala po 64 in 74 ton, ki bodo v kratkem dokončana. Te zračne trdnjave bodo največja letala sploh in jih bodo izdelali Američani v zelo velikem številu. Poleg teh, pa pripravljajo še velkantsko letalo s 150 tonami, ki bo dokončano baje prihodnje leto.

Priprava, ki naznanja Nemcem ob belgijski obali, da se bližajo angleška letala.

Vse bodo imele po 23.000 ton in 70 letal. Križarke bodo imele po 6.000, 7.000, 8.000 in 10.000 ton, najboljše oborožitev, rekordno hitrost in letala. Polovica jih bo dokončanih že letos.

Ogromno število rušilcev, katerih večina bo dokončana ež letos, bo imelo poleg velike hitrosti in močne torpedne oborožitve, tudi vodna letala. To novost so Angleži uvedli že na nekaterih starih rušilcih. Vsi bodo imeli globinske bombe proti podmornicam.

Podmornice bodo imele vse po 1000 in več ton. Tudi pri tem enotah si prizadevajo strokovnjaki doseči čim večjo hitrost, ki je v današnji »bliskoviti vojni odločilnega pomena. Nad polovico podmornic bo izdelanih že letos.

Kakor že povedano, bo vsa ta nova mornarica dokončana koncem prihodnjega leta in takrat bo angleška oborožena sila na morju približno takale: 23 bojnih ladij z 800.000 tonami, 13 matičnih ladij za letala, okrog 115 križark, 320 rušilcev, okrog 170 podmornic in ogromno število pomožnih enot, s skupaj okrog 3.400.000 tonami.

Prvi bankovec

Leta 1684. v Kanadi niso imeli dovolj kovane denarja, da bi plačali vojske francoskega kralja, kakšnih 400 mož. Tedaj si je uprava Nove Francije izmislila, da bi dala v promet na igralne karte napisane zadolžnice. Te je bilo treba jemati namesto kovane denarja. Tako je de Meules, vodja uprave, ustvaril prvotno obliko bankovcev in njegov osebni podpis je dajal jamstvo za njih vrednost.

Vodna elektrarna v puščavi

Velikanski načrt pripravlja angleški inženir Ball za Egipt. Sredi puščave namerava namreč zgraditi elektrarno. Kakih 60 km južno od morskega kopaljšča Marsa Matruh, je usidrina Quatara, ki leži 150 metrov pod morsko gladino. V tej usidlini sta dve zelenici. Vsa usidlina pa je velika 19.500 kvadratnih metrov.

Tam hoče Ball zgraditi elektrarno, katera naj bi ves južni Egipt preskrbovala z elektriko. Izkopali bodo od Sredozemskega morja do te usidline dolg kanal, po katerem bodo morsko vodo spustili v usidlino. Treba bo pa s tremi predori premagati tri vrste hribov, ki so kakih 150 m visoki. Voda bo usidlino napolela kakih 70 metrov visoko. Več pa, tako računa inženir, vode ne bo, ker bo sproti izhlapevala.

Barve zoper hrup in mraz

V velikem mestu je zaradi tega najhujše, ker človeka noč in dan moti strašni ropot. Sedaj so iznajditelji tudi proti mestnemu hrupu iznašli pomoč. Začeli so namreč delati take barve, v katerih je nemešana zdrobljena plutovina. Kakor je znano, je plutovina zelo pripravna za izolacijo zoper hrup in zoper vročino ali mraz. Barve iz plutovine bodo porabljali, da bodo z njimi pleskali tudi kabine letal, da ne bi vanje preveč udarjal mraz in ropot motorja. Kdor bo s tako barvo prepleskal svoje stanovanje, bo imel v njem več miru ter pozimi manj mraza, poleti pa manj vročine.

Evakuacije pred 2000 leti

Neki atenski list opozarja na pripovedovanje starega Herodota, po katerem je Temistokles leta 480. pred našim štetjem dal izprazniti Atene, ko so se perzijske čete po predoru pri Termopilah bližale temu mestu. Medtem ko je pripravil znamenito pomorsko bitko pri Salaminu, kjer je uničil perzijsko brodogradnjo, je odredil, da so ženske, otroci in stari ljudje Atene zapustili, pozneje pa tudi sužnji, ker se je bal, da bi mogli ti sovražniku pomagati.

Evakuirano prebivalstvo so spravili v Trezen, Egino in deloma na Salamina. Posebno meščani prvega mesta so se izkazali za zelo gostoljubne in so sprejeli med drugim zakon, po katerem bi celo oskrba tistih, ki bi božali iz grške vojske, šla na račun njihovega mesta. Otrokom so dovolili, da smejo v vseh vrstah trgati smokve, olive in grozdje. Dak so jim na razpolago celo posebne učitelje, česar pa so se otroci manj veselili, nego svobode glede sadja.

Učenjak, ki govori 290 jezikov

Kakor poročajo nemški listi, je znani jezikoslovec, učenjak dr. Ludvik H. Schültz nedavno obhajal svoj 76. letni rojstni dan. Učenjak, ki biva v Frankfurtu, govori in piše nič manj kot 290 jezikov. Brez dvoma so med njimi tudi mrtvi jeziki in pa narečja. Dr. Schültz je objavil različne prevode iz kitajščine in sanskrita. Pač ga ni človeka na svetu, ki bi z njim dr. Schültz ne mogel govoriti v njegovem jeziku. Temeljito se je učenjak bavil z jeziki raznih plemen Severne, Srednje in Južne Amerike.

Prebrisan berač

Mascagnij je nekoga dne pod svojim oknom slišal igrati nekoga lajnarja nezgodno »Intermezzo« iz »Cavallerije rusticane«. Možak je igral tako hitro, da skladatelj ni mogel več poslušati. Planil je na cesto, vzel lajnarju ročaj iz rok in začel vrzeti v pravem tpmu. Na začudenje lajnarjevo vprašanje, kaj to pomeni, je Mascagnij povedal, kdo je in da mu je hotel samo pokazati, kako naj igra njegovo muziko. Možak je bil sprva malo jezen, potem si je pa nekaj domislil in je zadovoljno vlekel svoj vozček. Naslednji dan se je zopet pojavil pred Mascagnijevo hišo, toda z velikim lepakom na lajni, na katerem se je bralo: »Učence znamenitega Mascagnijala«.

Ptiče uče govoriti

O italijanskih trgovcih s pticami in rejcih ptic pravijo, da imajo poseben talent, da naučijo ptice govorjenja. V resnici izvirajo najzanimivejše živali te vrste iz Italije ali pa vsaj iz rok italijanskih strokovnjakov, ki uče ptice govoriti. V novejšem času uporabljajo sicer drugod kot učilo čedalje bolj gramofonske plošče in tako izgubljajo italijanski učitelji ptic tudi čedalje bolj svoj posebni položaj. Najboljše »govornice« so slej kakor prej paige in vrane, a tudi druge ptice se nauče nekoliko besed ali celih stavkov. Seveda ni govora o tem, da bi živali smisel besed, ki jih izgovarjajo, tudi razumele. Ščasoma sicer lahko po izpolnitvi kakšne svoje želje sklepajo, da vsebuje stavek ki ga izgovore, določeno vprašanje, a to je bolj stvar privajenosti, nego pa umevanja.

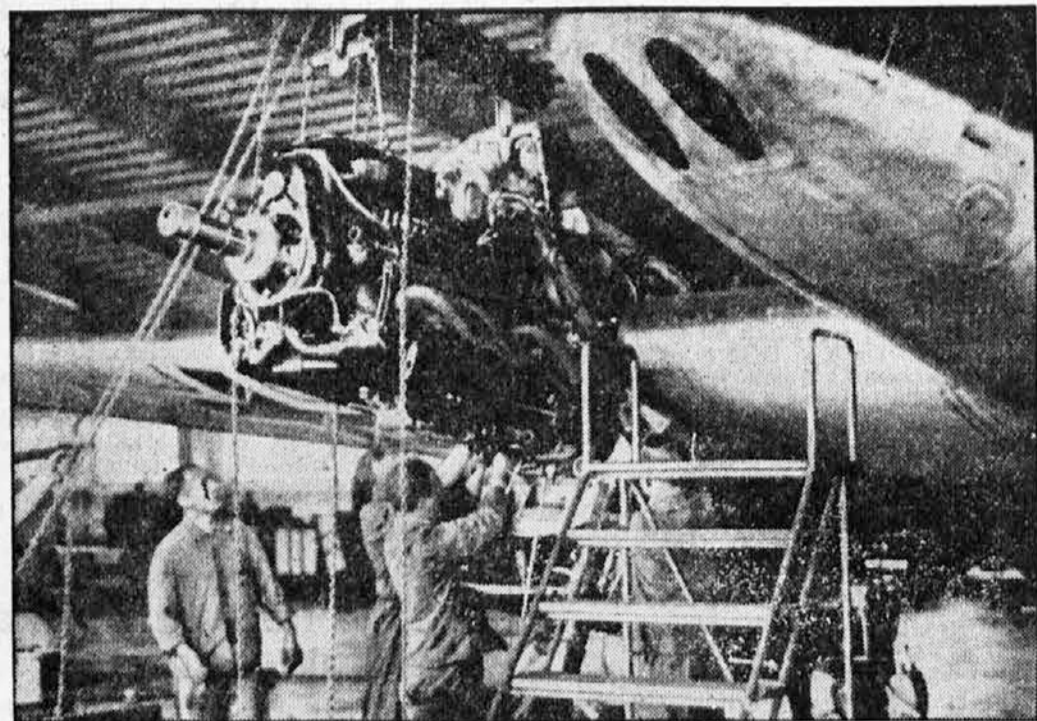
Program radio Ljubljana

Torek, 10. sept.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Za vsakega nekaj (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Citre in harmonika (ga. Dragica in g. Janez Košmerli) — 14 Poročila — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura — 19.40 Objave — 20 Deset minut zabave (g. Fr. Lipah) — 20.10 Slovček o materinem jeziku in narodni zavednosti (g. prof. Elbin Boje) — 20.30 Koncert Radijskega orkestra — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Veseli zvoki (plošče).

Drugi programi

Torek, 10. sept. Belgrad: 20.45 Koncert komorne glasbe — Zagreb: 20 Prenos iz opere — Bratislava: 20.30 Jazz — Brno: 19.25 Zabavni koncert — Praga: 20.45 Operetni večer — Sofija: 20.30 Koncert komorne glasbe — Budimpešta: 20.35 Plesna glasba — Høerby: 21.25 Kitarski koncert — Rim-Bari: 22 Simfonični koncert — Trst-Milan: 20.30 Lahka glasba — Kodaň: 19.50 Beethovnov koncert — Sottens: 20.30 Odmevi iz raznih krajev — Toulouse: 19.15 Gounodov festival.

Vljudnost — Neka Francozinja je debatirala s pisateljem »Svetovne zgodovine«, H. G. Wellsom o tem, kateri narod je vljudnejši, francoski ali angleški. Francozinja je držala »Francozi, Wells pa z Angleži. Ko sta nekaj časa govorila, je dejala Francozinja: »Pa vendar Angleži čisto sami priznavajo, da smo Francozi vljudnejši od njih.« — Wells je nato odgovoril: »Saj to je ravno isto, kar dela Angleže vljudnejše od Francozov!«

Za fronto; Letalski motor vdelujejo v trup.

Kaj gradijo angleške ladjedelnice

Da je vojna mornarica, kljub uspešnemu vojskovanju z letali še vedno odločujoče orožje, dokazuje dejstvo, da gradijo vesilec ogromno število vojnih ladij. Ze pred pričetkom sedanje vojne je obsegal angleški gradbeni načrt 660.000 ton novih enot, takoj po zbruhu sovražnosti pa so Angleži svoj pomorski program skoraj podvojili. V zgodovini Velike Britanije ne beležijo tako velikega števila vojnih ladij, ki bi bile v gradnji istočasno, kakor sedaj. Važno pa je tudi to, da bi morale biti nove ladje po prvotnem načrtu izdelane do konca 1942. leta, po novem načrtu pa bodo dokončane, čeprav jih gradijo mnogo več, že konec prihodnjega leta, kar bo omogočilo pospešeno delo odličnih angleških ladjedelnice. Poleg tega pa gradijo vojne ladje za Anglijo tudi njena čezmorska posestva, tako Kanada kakor tudi Avstralija, kjer so bile pred nedavnim dovršene nove ladjedelnice. Kanada je že izdelala 83 vojnih ladij in to torpedovk, lovcev min in lovcev podmornic. Take ladje so v sedanji vojni zelo važne.

Danes dovršujejo angleške ladjedelnice z vsa naglico sledeče ladje: 9 oklopnice s skupaj 355.000 tonami; 6 matičnih ladij za letala s 138.000; 40 križark s 300.000 tonami; 32 torpednih rušilcev s 56.000

tonami in 100 rušilcev z okrog 120.000 tonami; 15 podmornic s 16.000 in okrog 60 podmornic z neznanom tonazo ter ogromno število pomožnih enot (lovcev min, lovcev podmornic, minonoscev, motornih torpedovk itd.). Vse nove ladje obsegajo skupaj blizu 1.200.000 ton.

Od oklopnice jih bo stopilo 5 veač čas v službo. Vsaka bo imela po 35.000 ton in po 10 topov kalibra 381 mm, poleg torpedov, številnih manjših topov in vodnih letal. Vse razvijajo okrog 35 vozlov hitrosti. Imenujejo se »King Georg V.«, »Prince of Wales«, »Duke of York«, »Beatty« in »Jellicoe«. Malo pozneje bosta dodelani bojni ladji »Lion« in »Temerair«, ki bosta imeli vsaka po 40.000 ton in po 10 znatno močnejših topov. Ostala oborožitev bo taka kakor pri ostalih petih, prav tako hitrost. Dve oklopnici pa bosta dokončani koncem prihodnjega leta. Vsaka bo imela po 50.000 ton, rekordno hitrost, to zoper okrog 500 mm kalibra in silne oklepe. Gradnjo oklopnice, posebno pa zadnjih dveh, držijo Angleži v največji tajnosti.

Matične ladje za letala se bodo tudi odlikovale z veliko hitrostjo in z močno oborožitvijo, kar je dosedanjem takim ladjam v veliki meri nedostajalo.

Bolj kakor kakšen povprečnež sem čutil potrebo, da si ustvarim jasne sodbe o osnovnih problemih sveta, o pravici in krivici v mednarodnih odnosih. Toda priznati moram, da v splošnem nisem prišel do konca; nič manj nisem zmeden in negotov kakor večina mož, ki skušajo uravnati tok mednarodne politike.

Sicer pa je štiri in dvajset let poročevalskega delovanja, od katerih sem jih devetnajst prebil v tujini, bojazljivega, nerodnega in brezbarvnega kmečkega fanta, kakršen sem bil leta 1912, ko sem prišel v Chicago, notranje in vnanje močno spremenilo.

Z zavesnimi napori se mi je posrečilo, da sem premagal večino ovir, ki so moje delo dolgo vrsto let otežavale. Pri tem sem uporabljal svoje lastne metode, ki so podobne metodam dr. Coucja, čeprav nisem ob začetku te samovzgoje nikdar nič slišal ne o njem ne o njegovih idejah. Premagal sem svojo bojazljivost v občevanju z ljudmi in si celo pridobil neko spretnost v tem pogledu.

Pred razgovorom s kako znamenito osebo ali pred kakim težavnim poročilom sem čisto sam sebe prepričeval, da sem nalogi dosegel, s tem, da sem si večkrat dejal: »Ti si se razgovarjal s tem in tem in še bogve s kakšnim človekom, ti si sestavil ta in ona važna poročila — ti boš spravlil skupaj tudi to.« Svoje uspehe sem ohranil v spominu, svoje neuspehe pa sem pozabil brž ko mogoče.

S tem sem se dokopal do znatne mere osebnega in poklicnega samozaupanja.

Navajal sem se k temu, da sem iskal žensko družbo. In zdaj pa zdaj sem celo premagal svojo večno bojazen, ki sem jo imel v njihovi prisotnosti. Spoznal sem, da je pravilo: če imaš ljudi rad, te imajo tudi oni radi, celo bolj resnično glede žensk kakor glede moških. In večino žensk, s katerimi sem se seznanil, sem imel proti pričakovanju rad.

Z dobro premišljenim trudom je nekaj iz mene postalo, sicer precej različnega od tega, za kar sta me namenili moja detinska doba in moja okolica. Če je potrebno, se znam obnašati kakor svetovljan, vem, katere vilice je treba rabiti pri kakem svečanem kosilu, poznam najboljše vrste šampanje, vem, kako se je kaviar in znan nositi cilindri, ne da bi se pri tem preveč nerodno počutil.

S knjigami sem se toliko izokidal, da se v vsakršni družbi počutim gotovega in le malo utesnjeneja.

Se vedno imam rad, da sem vseh tudi sam in se odtegnem vsemu. Kadar koli utegnem, se za nekaj dni odpravim sam na potovanje. Ob teh izletih ne govorim skoraj z nikomer. Ta osamljenost mi je v koristen duševni počitek.

Oklenil sem se Thoreaujeve filozofije. Vedno mi namreč nudi duhovno razvedrilo, čeprav se zavedam, da v življenju dejansko ni uporabna. Vendar to nič ne spremeni na dejstvu. Zadostuje mi, da vanjo verujem in da iz nje črpam svoj življenjski pogum.

Ce sem si želel, da bi srečal nekje tam zunaj v svetu mir, ki sem ga našel v Thoreaujevi knjigi »Walden...« vprav zdaj sem na tem, da se odpravim v Evropo, kjer bom moral spet poročati o vojni.

Dodatek

Medtem ko je podlistek izhajal, je pisec umrl pod kaj žudnimi okoliščinami. Dne 9. maja letos je prišlo iz Londona poročilo, da so Webb Millerja našli blizu postaje Clapham v londonski podzemni železnici mrtvega. Med vožnjo mu je morda postalo slabo in je padel iz vlaka. Mož, ki je zrl tolikim nevarnostim in čestokrat tudi smrti v oči, je umrl v okoliščinah, ko gotovo ni mislil, da mu preti nevarnost. Po vojni na Finskem, kjer so že mislili, da je mrtve, ker ni bilo od njega mesec dni nobenega glasu, se je odpravil v sredozemske pokrajine, če bi se tam vnel požar. Toda nenadna smrt je naredila konec življenju moža, ki je že nekako slutil dogodke, katerih priča smo danes, in videl njih vzroke, ko je še ves svet veroval, da se bo rešil s papirnatiimi pogodbami in dogovori.

Webb Miller je za ameriški tisk — bil je voditelj evropskega oddelka ameriške poročevalske službe United Press — kakor tudi za svetovno časopisje ena največjih izgub ne samo po sposobnosti, marveč tudi po izredni poštenosti in nepristranosti, ki sta bili vedno vodilo njegovega dela in sta mu odpirali pot po vsem svetu in v vse kroge.

Sedaj je našel na onem svetu tisti mir, ki si ga je želel, ko je bral Thoreaujevo knjigo »Walden«. Njegovo življenje je bila pot brez miru — in taka je bila tudi njegova smrt.

Got brez miru

108

Videl sem, kako je bila vsa zgradba, ki naj bi po vojni služila ohranitvi miru, spodjedena. Nekateri deli te zgradbe so se že zrušili in celota je v resni nevarnosti. Ob priliki starih važnih zadev je Zveza narodov bedno odrekla: pri razorožitvi, pri reviziji versailleske pogodbe, pri japonskem vdoru v Mandžurijo in pri italijanskem vpadu v Abesinijo.

Lokarnska pogodba, Kellog-Briandov pakt, dogovori za preprečitev vojne, pogodbe glede omejitve oboroževanja in vsa mreža prijateljskih in razsodišnih pogodb: vse to se je zrušilo zaradi svojih lastnih pomanjklivosti. Narodi ne zaupajo več papirnatiim dogovorom, marveč svojemu oboroževanju in oboroževanju njihovih zaveznikov.

Po svetovni vojni so se nekateri od najboljših duhov posvetili nalogi, najti metode, kako bi pregnali medsebojno bojazen, ki vlada med narodi. Toda takih metod niso našli.

V teku dveh desetletij in pol sem imel nenavadno priliko, da sem lahko opazoval svetovno zgodovino in prišel v stik z možmi, ki so to zgodovino kovali. Bral sem na stotine zgodovinskih knjig, knjige o izvoru svetovne vojne in drugih vojn, biografije in avtobiografije mož, ki so vodili usodo narodov in vojska.